

I

KOMPAS

Operacija

Na desnoj ruci držim mozak
u lijevoj skalpel.

Gledam, tražim, režem
operacijom odstranjujem
iz vijuga mozga pojmove:
rat, zavist, mržnja, oholost,
ljubomoru, egoizam...

Teško će biti ali ako uspijem
bit ću doktor naj...
Na zemlji ću napraviti raj...
Kad crvu u sebi napravim kraj...

Na obali mora

Sjedim na obali.
More me zapljuskuje, sunce me miluje,
vjetrić mi pjeva.
Mozak se umirio, zapljuskuju me pitanja:
Kako? Kada? Gdje?
Zapljuskujem more pitanjima:
Zašto? Zašto? Zašto?
Zapljuskivanja prestadoše, pitanja iscuriše...
More se umiri...

Ti si pjesma

Iz pupoljka malog
razvi se prelijep cvijet i
nadvisi svijet ljepotom.

Ljepotice, dođi u moju pjesmu.

Želim da te ovjekovječim
nitima zlatne fantazije.
Postani kraljica mojih pjesama
Vila će te okupati u ružmarinu
i obući ti najljepši veo.

Sunce će te nježno milovati
svojim zracima i stvarati buru
i talase u tvome tijelu.

Ljiljan će ti ljubiti grudi
i usne rumen.
Pčela će raznositi med
s tvojih usana
i darivati ga žednima ljubavi.

Ti i moje pjesme opijajte čitatelje.
Čitatelju, metodom mašte
uplovi u ovu bajku
te grli i ljubi najljepši cvijet
što ima svijet.

Pogled

Njen zalutali pogled,
zabio se duboko u mene,
komadić strijele je
još uvijek u meni.

Miluje me taj pogled,
daje mi snagu, živi u meni,
neće u zaborav, neće u uspomene.

Uspomena

Tiha noć utonula u san, igram se s mislima.
Uspomene iz davnina naviru i nestaju.
Jedna se zaustavi i...

Te davne godine:
izlet na prekrasnom proplanku, lijepoj
livadi i divnoj šumi.
Trava i cvijeće prekrili
livadu kao dragulji.
Sunce uljepšava taj koloritam.

Prefinjena harmonija:
mirisa cvijeća, pjesme ptica, žubora
potoka i razdragane mladosti.
Ugledah je, zove me i pita:
- može li ući u mene
i da joj moje arterije i krv
budu tobogan.

Sunčevi jutarnji zraci su poništili
tu noć,
a ona se još igra u mome srcu...

Iz pouka uči

Rodili su me.
Živim i radim, radeći i griješim,
ali mnoge probleme odmah riješim.
Neke ne mogu, idem dalje i
zahvalim Bogu.

Ti koji si se rodio i ti koji ćeš se roditi,
kroz život ćeš hoditi,
s problemima se sretati,
u životu se griješi i problem se riješi.

Prethodne generacije su u životu griješile,
probleme su riješile,
u mudre pouke pretvorile, za bolje se borile.
Ti pouke i savjete čitaj, pametne i mudre pitaj,
kroz probleme ne skitaj.

Životni put

Rodio si se i pođi u karavan i kroz
pustinje neznane.
Ako zalutaš u tamnim hodnicima,
ne strahuj,
tračak spasa uvijek postoji.
Smiri se,
zaposli um da traži izlaz.

Unutarnji nemir te nekud tjera.
Sačekaj, doći će ideje za put u nova jutra.
U novom jutru ljubi novi dan,
i opet novi i opet...
Izdrži na dugoj trnovitoj, rupavoj i
zavojitoj cesti.

Misli

Promatrao sam rijeku,
divio se
bistroj vodi.
Otrgoše se misli i otploviše niz rijeku.
Rijeka traži ušće,
a moje čežnje vječno proljeće.
Otplovio sam za čežnjama.
Nisam znao da nema vječnog proljeće i
apsolutne sreće.
Naivno sam lutao i jedva pronašao put
ka sebi.
Nisam znao puno o životu.
Počeo sam od misli da kujem mudrosti.
Sad ponovo plovim i putujem, ali misli
kontroliram.

Bolesnik

Zadesilo ga.
Bolest ga ispija, već je kostur.
Još diše vegetira, živ je,
svoj je spomenik.

Bespomoćan je, u njemu
se ruši njegov svijet.
Vuče ga zemlja u sebe, da postane
ono što je bio.
Materija je neuništiva, vječno ćeš
trajati.
Ako nema lijeka, skloni se čovječe,
neka prođu zla ovoga svijeta.

Satovi nemojte stati

Mislio sam: ako satove zaustavim
da će vrijeme stati.
Vrijeme je teklo kada satova nije
ni bilo.
Cijeli život bježim od vremena,
misleći da me neće stići.
Vrijeme stiže, gasi mi sjaj u očima,
briše mi snove o snovima
i gasi u meni lijepa proljeća.

Sve mi ideje venu u pupoljku.
Ali neka tečem sa svom prirodom,
jer prije i poslije nas vrijeme je
bez kraja.

Čovječe, sve prepreke na životnom
putu,
neka nam budu izazov za uspjeh.
Dosta će projuriti tamnih oblaka,
dok se ne pojavi sunce.
Često ćeš kisnuti i bez kiše.
Padati ćeš u blato i dizati se.
Osjećati ćeš često i miris smrti.
Puno puta ćeš ostati sam s nadom,
sve se ugasi samo nada tinja.

Životnim putem idi polako i mudro,

jer te kraj strpljivo čeka i hitro vreba.

Ljubavna strijela

Tražio sam sebe bez tebe.
Nisam mogao ništa naći...
Ugledao sam te u mirisu livada.
Ozračila me sreća iz tvoga pogleda.
Tvoj miris je osvojio moju pažnju i
procvao sam kao majska ruža.
Uputio sam ljubavnu strijelu prema tebi
i pogodio sam te posred srijede.
Zapalila si me i sada oboje sagorijevamo.
U meni si i u mojim pjesmama.
Zamrznuo sam tu jesen i tu ljubav u sebe.
Dok goreći dalje zauvijek ostajemo
zamrznuti i zagrljeni
u mojim pjesmama.

Pjesnik i pjesme

Izašao si iz sebe, lutaš i tražiš najbolje
stihove.
Želiš napisati najbolju pjesmu izlaska
iz sebe.
Pjesnički te nemiri tjeraju da uhvatiš
vrijeme
u mrežu i da tragaš za
životnim istinama.
Kružiš po galaksiji svoje mašte.
Dežurni si svoje epohe, činiš svijet ljepšim,
ulijevaš utjehu i nadu.
Budi lučonoša svjetlosti i sreće.
Ako ti narod stihove umramori, klanjati
će se tvome spomeniku.

Odgovor

Lutao sam i tražio, ušao sam u sebe da
tražim smisao putovanja do cilja.

Uporno sam ulazio u sebe i tražio...
i tražio... i tražio...

Pronašao sam Boga, koji mi daje
odgovor za sve.
Izašao sam iz sebe i sada mi radi
i sreća u meni.

Strasna želja

Mašta je odlutala za tobom.
Maštao sam te nježnu i ljubaznu.
Misli o tebi su razvijali ljubav u meni.

Osjećao sam te u srcu i krvnim žilama.
Tvojom pojavom krv se pretvorila u
valove kao nemirno more.

Procvjetao sam od sreće, izgubio sam se,
postala si mi kompas.

Kompas

Lutao sam geografskim širinama.
Putovao sam i vraćao se.

Cilj moga povratka je uvijek zavičaj.
Moj kompas me uvijek vraća tamo.
Moj kompas su slike iz djetinjstva,
zamrznute duboko u meni.
To su slike koje se nikad
ne brišu.
U svako doba ih vidim:
kapljice rose, plava i bezbrižna jutro,
miris odkosa, toplina roditeljske ljubavi
i topli pepeo ognjišta.

Vežan sam uz zavičaj, jakim užetom
bez užeta.

Balkanski vjetrovi

Balkanski vjetrovi nikako da se umire
da se stišaju, samo nekud jurišaju.
Nemamo mirna sna od njihove
buke, od njihove bruke,
dok vežu nam ruke.
Na horizontima crni oblaci,
izazivaju nemire u nama, i opet vjetar
i oluja grle bolesne želje.
Povjesničari dežuraju i kuju povijest
od želja.
Nikako da se potroše bolesne iluzije
i da oluje stanu.
Seizmolozi, recite nam: jesmo
li na vulkanskom Balkanu ili na
ne dovršenom mejdanu.

« Ministarka »

Ej Nušiću, neka ti je slava,
«Ministarka» tvoja pouku je dala.
I za ženske i za muške koji dižu
gore njuške.
Moralno se srozavaju, od neznanja
to ne znaju.
Svi oni što ne vide, pouku iz
tvoga djela, mjesto kruha traže pogaču,
i ostaju bez ičega.
Ako oni ne shvaćaju ono što si
ti rekao, padaju veoma nisko
u zemaljski pakao.

Reinkarnacija

Zakovitost rađanja i umiranja je
od kako je ljudskog roda.
Ljudi se rađaju, rastu, žive, umiru,
nestaju i opet nastaju.

Obnavljanje života, ponovo rađanje,
neki zovu reinkarnacija.

Da li je to tako ili nije, ili se u
nečemu drugom tajna krije?

Materija je neuništiva.

Kod rađanja, nicanja, koćenja, bitna
je struktura, genetska kultura
genetski kod i uspravan hod.

Poslije umiranja, kuda duše lete
i kada ponovo u čovjeka slete,
nećemo znati do kraja zemaljske planete.

Poruke

Tvoje pjesme, moje pjesme, moraju
imati pouke i poruke, trebaju nešto
kazivati ili pouke skivati.

Ako poruke nema, ako pjesma drijema,
ništa ne kazuje, ni što ne pokazuje.
Zašto je napisana, kome je propisana,
zašto nije otpisana?
Norma nije propisana.

Rastanak

Otišao sam. Ostala je. Izgubila se iz
pogleda.
Bol rastanka je pomutio um i vid.
Padao sam skupa sa zemljom.
Zvijezde su padale po mojoj tuzi, ispale su
misli iz mene. Letio sam u nepoznato.

Mjesec je bacio jednu zraku na mene.
Uhvatio sam se za nadu.
Bol je prošla, ali nikad nije došla.

Naša i vaša zemlja

Ovo je zemlja naših pradjedova,
ovo je zemlja naših očeva,
ovo je naša zemlja, ovo je zemlja
vaših pradjedova, ovo je zemlja
vaših očeva,
ovo je vaša zemlja.
Ovo je zemlja vaša i naša.

Zato budimo tolerantni i moramo
svi znati
da je isti Bog, djeda tvog i mog.
Ista sreća i tvoja i moja.

Slike iz djetinjstva

Misao mi isplovila iz naslaga godina...
slike iz djetinjstva, pobuna emocija
pojača krvotok, nastadoše pobune u meni.
Mladalačka vatra u srcu u povratu.

Osjetih miris zavičaja vidim bistri potok,
vidim blato i prašinu, čujem glas majke
koja me zove da dođem u
kuću...

Skrivene želje ispadaju iz mene.
Sve moje bajke su u srcu sahranjene.

Negacija

Pišem, a to ne čitaju, pišem o životu,
a život to negira, dajem mu savjete,
a on to ne želi, pokazujem ti staze,
a ti nećeš njima.

Volim sunce, a ono me prži.

volim ruže, a bode me trn.
Dajem joj med, uzvraća mi žuč.
Vjetrovi me miluju, a i
odnose.

Izgubio sam se
na putu punom negacija. Pronašao sam
snagu i balansiram...

Ljetni dan

Pukla zora, svanu dan.
Zvijezde pobjegoše, upali se sunce.
Zagrija se dan. Zrak treperi, kamen
gori,
asfalt kuha, more vrije.
drveće tuguje, a lišće plače. Vjetar
nestao. Ljudi teško dišu. Bura šuti.
Noć je jedina nada.
Nada je i rosa i jedan kišni dan.

Posjeta Kanadi

Metalna «ptica» čvrstih krila probija se
kroz plavo nebo. Let London-Toronto,
paralelan s Kristoforovom plovidbom
za Ameriku. «Ptica» je iznad Kanade.

Ispod je veliki zeleni tepih. Po tepihu
razbacani plavi dragulji u kojim se
mjesec i sunce ogleda. Tepih su išarale
plave niti. Po tepihu hodaju, rade i
vesele se, ljudi svih vjera, boja i nacija.
Rađaju se, ukrštavaju se, oplemenjuju se,
stvaraju dobar i tolerantan suživot.

Visoki životni standard: lijepe kuće,
čiste ulice, prelijepi parkovi, široki
autoputovi, disciplinirani vozači, čisti

i uredni ljudi, marljivi učenici života
to je lijepa Kanada...

Skrivene tajne

Tama je prekrila noć.
Izašao mjesec i igra se u rijeci.
U rijeci plutaju i moji snovi. Mjesec
poskakuje
po nemirnoj vodi, udara od obale,
klati se i daje sjaj ribama.

Odjednom mjesec udari u
kamen i razbi se na dvoje, kao
ljuska od oraħa. Iz unutrašnjosti
počeše curiti skrivene tajne.
Ploveći nebom mjesec vidi sve,
bilježi i čuva. Evo, sve te tajne
su tu meni na uvidu.

Sve sam vidio i zapamtio.
Odmah sam potrčao da tražim
čovjeka za... spotakao sam se
na kamen i probudio se na...

Krali smo...

Krali smo mašte, stvorili putokaz.
Krali smo srce, stvorili ljubav.
Krali smo sunce, stvorili svijetlu i toplu stazu.
Krali smo jutro da planiramo dan.
Krali smo ljubav, stvorili obitelj.

Krali smo mudrost, malo smo griješili.
Krali smo sreću, odbijali tugu.
Krali smo strpljenje, stvorili smo bajku.

Treba...

Treba puške poubijati. Treba smrt
usmrtiti.

Treba se liječiti od lijekova. Treba
sud osuditi. Treba proklet prokleti.
Treba protiv rata zaratiti. Treba misao
osmisliti.

Treba zdravlje ozdraviti. Treba istinu
dokazati. Treba život živjeti.

Treba sunce osunčati.

Treba ljude oljuditi. Treba vjetar odpuhati.
Treba nemir umiriti. Treba savjest osavjestiti.
Treba političare upolitičiti. Treba
obećanja obećati.

Curile su...

Curile su misli iz mene, ja sam miran
bio. Curile su ideje iz mene, ja ih
nisam ostvario.

Curili su stihovi iz mene, ja sam lijen
bio. Curilo je vrijeme iz mene, i došla je jesen.

Opasti će lišće s jeseni i doći će kraj...

Gdje smo?

Mi smo na oblacima koji nemaju
pravca. Mi smo u vrtlogu koji se ne
smiruje, samo tone.

Mi smo u jami bez ulaza a
kamoli izlaza.

Mi smo u obećanjima o neiskrenih.

Mi smo u brodu
bez kormilara. Mi smo u
obećanim obećanjima.

Daljine

Vjetar je odlepršao moja proljeća
i s njima daleke vidike. Jesen se
zakačila na moja leđa kao krpelj
i crpi ostatak optimizma i nade.

Zakoni života čine svoje. Ja ću
polagano u daljine, jer me kraj strpljivo
čeka.

Moje stope će ostati na mome
putu,

a ja ću s mojim snovima i dušom
punom nade; preko gora i zvijezda u
daleku vječnost.

Umotani

Bosna se umotala u tugu i tuguje.
Dani se umotali u maglu i drijemaju.
Ljudi
se umotali u sebe i šute.

Političari se umotali u nacionalizam i
čekaju.

Mjesec i zvijezde ugasili svjetlost i ne
žele svjedočiti. Bog to sve gleda i
još uvijek šuti.

Okolnosti i sudbina

Ti akademik – ja neuk.
Ti doktor – ja radnik.
Ti nastavnik – ja čoban.
Ti radiš – ja ne radim.
Ti ždereš – ja gladujem.
Ti donosiš zakon – ja ga poštujem.

Ti si u gradu – ja u selu.

Ti živiš u Kanadi, a ja u Nigeriji.
Ti živiš na Mediteranu, a ja na sjevernom polu.
Ti imaš djecu – ja nemam.
Ti si zdrav – ja bolestan.
Ti ne znaš što je rat, a ja ga ratovao.
Ti maštao i ostvario, a ja samo sanjao.
Tebe odgajali znani – mene ulica.
Ti imaš okolnosti –ja sudbinu.

Politička triologija

Problemi su u čvoru, država inertno
živi. Političari besciljno lutaju
nacionalizam se širi
i cvate. Narod trpi i šuti. Kiša kali
narod. Problemi se griju na suncu.
Narod bešumno odlazi. Reforme
tonu u vodu. Nafta sve crnija. Europa
sve dalje. Autoput još u ideji.
Slova za ustav nema. Kriminal raste i cvate.

Birokracija korijen učvrstila.
Molitva i vapaj uzaludni. Bog promatra i šuti...

Asocijacija života

Nastaje i nestaje teče, uvire i opet
izvire i traje... stasa i klasa raste i vene
rađanje i umiranje boluje i zdravi tuče
i miluje majka i maćeha tuga i veselje

ljubav i mržnja vjernost i prevara
pravda i nepravda zdravlje i bolest
bogastvo i bijeda logika i ne logika
poštenje i lopovluk pamet i ludost

sreća i nesreća mudrost i naivnost
Bog i svjetlost život, život daje
i vječno traje...

Posjeta groblju

Šetam, razgledam i slušam. Tisuće
različitih zvukova:
- i mi smo rasli, klasali rađali i stasali.
- i mi smo orali i sijali, kroz život se
probijali.
- i mi smo voljeli i voljeni bili
i Bogu se molili.
- i mi smo ratovali i zavičaj čuvali,
a preko nas jaki vjetrovi duhali.
-i nas život nije milovao, ali se Bog
smilovao,
kud god smo pošli kući smo
došli.
- i mi smo putovali, nikuda nismo u
šumu zašli i ovdje u Bogu
svoj mir smo našli...

Ljubavni film

Scenarij, režija i kamera:
Luca Ljiljić i Anto Stanić.
snimanje počelo 11./1963.
mjesto početka snimanje:
Osnovna škola Crnići-Kre
ševo:- jedna soba 3x3,5m.
namještaj:-gvozdeni krevet
iz prvog svjetskog rata i
školska katedra-služila kao
sto iz perioda Austrougarske.
materijalno stanje:-
što je kruha u nama je,
što je ruha na nama je.
u sobi dvoje zaljubljenih,
puni želje i volje za životom.
uzeli se za ruke i krenuli...

stazom nejasnom i tamnom,
tražili su sunce i sreću su htjeli,
išli stazom punom trnja i ruža,
stazom punom rupa i krivina.
kretali se kroz magle,
voljeli se, ljutili se, plakali,
išli i shvatili...
s jakom vjerom i jakom
voljom, može se sve;
uvjet je obostrana ljubav.
moglo je doći do prekida
snimanja filma, ali nije.
davali smo ruku jedno drugom,
dizali se, opraštali, i opet se
veselili i opet se voljeli.
i tako opet u krug, bili jedno
drugome vođa i drug.
oboje smo držali plug,
brazde su plodne bile, dobre
plodove davale,
nisu nas uspavale.
snimanje filma još traje...
naše ruke još jedna drugu
traže,
još smo potrebni jedno
drugome,
još se nadamo...
sijali smo ljubav,
sada je žanjemo,
sijali smo niz vodu,
a sada dolazi uz vodu:
od tri sina,
od tri nevjeste,
od sedam unuka i od...
i molitvu smo sijali...
Bog nam to desetostruko plaća.
evo to je ljubavna priča u
koprodukciji Ljiljić i Stanić.

Suzani Lovrić

(pjesme nagradila književna
fondacija Fra Grgo Martić)

Primjetiše te na krilima vjetra,
iznad svjetskih planina. Na
Karpatima žanješ stihove.

Gađaš mjesec špicom pisala,
pergament
si zaboravila, a laptop ti ukrade rat.
Korijenja ima ispod Anda i Himalaja.

Suzana, duboko kopaj i liječi
kronični nacionalizam. Neka rijeke
nose sva zla koja izazvaše rat i mržnju.
Osjetim da nemir pupa iz tebe, kao što
pupaju i tvoje pjesničke asocijacije.

Ne želiš lažne snove, želiš zaroniti
u istinitu bajku. Sita si hladnih
i maglovitih jutara, u zemlji imaginacije.
Želiš pokrenuti vrijeme
iz zamrznutih muzeja. Želiš da svi ljudi
budu sretni u svojim vrtovima.
Udružimo muku i napravimo jedinstvo
da vezemo jastuke lijepim snovima...

II

BOŽIJE ZAPOVJEDI

1. Ljudi vjerovali su u sve i svašta
i Bogova više, jer tad je odanosti manje.
Tutankamonova žena Nefredita 1350 godina pr. Krista
izgovori što joj
logika izbacila: sumnjam da postoje
više Bogova, samo je jedan Bog.
Logika i savjest sve poništiše,
Samo je jedan Bog.
I ču se glas: Ja sam Gospodin

Bog tvoj, nemaj drugih Bogova
uz mene.

*

2. Bog ti treba, on je tvoja nada
tvoja svijetlost, tvoj putokaz.
Ne zloupotrebljavaj ime Boga
u situacijama ne potrebnim.
Ne psuj Boga i ne proklinji
za ono što si kriv.
Ne izusti ime Boga svoga
uzalud.

*

3. Legenda kaže: -Bog je stvorio
zemlju i život na njoj za
šest dana.
Sedmi dan se slavilo.
Čovječe, svetkuj i poštuj
Dan Gospodnji.

*

4. Majka i otac te rodiše,
odgojiše i otvoriše
oči za
pogled u svijet.
Kreni svojom stazom,
za svojom srećom...
Ali... poštuj majku i oca
da dugo živiš i dobro
ti bude na zemlji i nebu.

*

5. Život je dar ljubavi
darovan je tebi, njemu
i meni.
Pravo na život je
neotuđivo.
ne oduzmi život nikad

i nikome.
Ne ubij.

*

6. Rimsko carstvo je uništio
blud.
Blud je izazvao sidu.
Blud je rastavio milijune
brakova i djecu napravio
siročadima i bijedom.
Ne sagriješi bludno.

*

7. Svojim trudom i svojim
znojem stječemo svoju
imovinu.
Radi i ti- budi
koristan roditeljima,
društvu i sirotima.
Ne otuđuj tuđi trud
i muku- daji.
Ne ukradi.

*

8. Pogriješio si, kriv si.
Odgovaraj za svoje
greške i nepoštovanje
zakona i propisa.
Neka za tvoje greške
ne odgovara netko drugi.
Ne reci lažna svjedočanstva.

*

9. Brak je slobodno i dobrovoljno
stupanj u bračnu zajednicu.
Svaki brak zasnovan iz
ljubavi, a ne iz interesa
je i dugovječan.
Bračna zajednica je
osnovna ćelija svakoga

društva.
Ne poželi tuđeg
bračnog druga.

*

10. Gojaznost indirektno ubija, a
piće ubija na cesti, pravi
svađe među ljudima, rastavlja
brakove, stvara sirotinju.
Budi umjeren u jelu i piću.

Tražio sam Boga

Dugo i dugo sam lutao i tražio Tebe Bože.
tražio sam te Bože:
među zvijezdama, među oblacima i
u zemljanoj kori.

tražio sam te:
u filozofima, u ateistima, u vjernicima.
u braći, djeci i unucima.

tražio sam te:
u mojoj svijesti, u mojoj podsvijesti,
u mojim logikama i nelogikama.

i, jednog dana osjetih Te ugledah Te
u srcu mome. Jasnog kao prvi dan
očitog kao potreba vedrine.

Bože, u srce moje te unijela moja mama,
još davno.
bio sam zaboravio na Tebe.

Bože, trebaš mi:
ti si moja nada, moja ljubav,
moj putokaz.

Reci nam, Bože

Bože, ti si stvorio

svemir i našu planetu,
ljude, životinje i biljke
i ptice u letu.
Bože, ti si jedan,
a, tvojih poslanika
i prorok više,
to nam nisi rekao
i nigdje ne piše.
Bože, kako koji
prorok dolazaše,
svatko svoja pravila
postavljajući,
i za sebe pristalice
okupljajući
koje razne carevine
prisvajajući.
Bože, puno je proroka
i samozvanih «Bogova»
unesoše podjele, mržnju
i krvoproliće
a svi smo duše iste
i obično zemaljsko biće.
Bože, reci nam,
zašto o tome šutiš?
Tko je prorok pravi?
Tučemo se po ovoj planeti,
mržnja je između vjera,
i nesuglasice nepodijeljenog
a istog klera.

Pomozi mi Bože

Bože,
pomozi mi
da ispunim srce
radošću i srećom
mudrošću i snagom
da pravim mostove
preko kojih će ići samo ljubav;
da razlikujem
zlo od dobra
da nikome

ne nanesem bol
a ponesem znanje
da pobjeđujem
ljubavlju i razumom.
Napuni mi čašu
vinom i ljubavlju
da nazdravim
svim dobrim ljudima
da se opijem
ljudskom dobrotom.

Jedan je Bog

Ljut sam na egoiste
jer izmisliše
Bogova kiše.
Bog je samo jedan
nema ih više.

Ljut sam na sekte
i razne vjere
jer svaka tvrdi.
Njen je pravi Bog
a ne poštuju mog.

Ljut sam na vjeroučitelje
iz svih vjera
jer ne propovijedaju
jednoga Boga
i ne bore se
da među ljudima
zavladaju
mir i sloga.

Ljut sam
jer vjerujem
u jednoga Boga,
koji sve stvorio:
Zakone kosmosa
i planeta
i sva čuda
ovoga svijeta.

Međugorje

Idem...
Prema mjestu ukazanja:
Uzbrdica
goli kamen
po kamenu naše želje
razasute.
Milioni hodočaste
križnom stazom
prema vrhu
gdje Kraljica mira čeka
bogoljubne pokajnik.

Na raspelu Sin Božji
vraća nadu nemoćnima
ispunjava naše želje
daje zdravlje bolesnima.

Dok nam sunce rosi čela
kamen puca ispod kore
pomozi nam dragi Bože
da u miru proslavimo
dan Gospina ukazanja.

Anđeli nam kvase lice
kapljicama svete rose
vjerne sluge Gospodinu
kruh svagdanji na dar nose
i molitve tiho mole
Božjem Sinu koga vole.

Iznad mjesta ukazanja
Gospa prima naše grijeh
dajući nam za utjehu
svjetlost vječnu i osmjehe.

Majka Tereza

Bila je majka dobrote
i srce je pretvorila
u buktinju ljubavi
moleći za sve ljude svijeta.

Zbog nje su vjerovali
u jednoga Boga
u jednoga Sina
i Duha Svetoga.

Ona je vraćala nadu svima
dijelila sreću nesretnima
gladne hranila kruhom i vodom
bolesne liječila
tužne tješila
ona se molila
a nije grijeshila.

O njoj će vječno kružiti priča
da je voljela sva živa bića
i da je bila humanista
slijedeći staze Isusa Krista.

Kristov rođendan

U Betlehemu
u štalici
na slamici
rodi se
čovjek- Bog.

Spasitelj svijeta
pozva nas u svoje stado
i pokaza nam put
ka Ocu svom
učini kraj ropstvu čitavom.

Slijedimo ga
dvije tisuće godina
slaveći rođenje njegovo
kao Božji dar.
U Božićnoj noći

On će u naša srca doći
i udijeliti nam
čudesne moći.

Kriste Svemogući
u naša srca uđi
i prosvijetli nam put.
Daj nam kreposti
osnaži nam mudrosti
odbaci ludosti
ljubavlju nas ozrač
da na tvom putu budemo
u vjeri i dobu jači.

Isuse dođi u Kreševo

Pjesmom Te zovem Isuse
dođi u moje Kreševo
baš kao što si došao
u lijepo Jajce Šopovo.

Dođi nam dođi Isuse
uđi u naše štalice
pomiluj naše jaganjce
osvijetli naše ulice
ispuni naše domove.

Naši pastiri Isuse
pjevu psalme božićne
sestrice naše Isuse
spremaju jaslice za tebe
a naša braća čuvaju
stada pod Inač planinom.

Dođi nam na Badnjak Isuse
da skupa rođenje slavimo
u crkvi ponad Kreševa
gdje j fra Grgo molio
u stihu oprost grešnima
gdje su kroz minula stoljeća
franjevci vjeru širili
i ljude sklone nemiru

pred jednim Bogom mirili.

Kad dođeš u Kreševo Isuse
posveti vode kreševske
prosvijetli staze ljudima
otvori oči slijepima
probudi nadu dužnima
udijeli radost tužnima
podari kruha gladnima
pomози Isuse jadnima
je oni tebe čekaju
oni se tebi raduju.

Čuješ li pjesmu Isuse
kojom te pjesnik doziva.
Dođi nam dođi u Kreševo
kao u Jajce Šopovo
da skupa blagdane slavimo
da svijetlost u život vratimo.
Dođi nam, dođi Isuse!

Pasija (Isusova muka)

Rođen
Živi
Put
Istinu
I ljubav
Tebi
Meni
I njemu
Da bude
Spasenje.

Smetala
Pojava nova
Vjerama
Učiteljima
Političarima
Jak
Od stijene jači
Od bola

Od smrti jači.

Izdaja
Srebrnjaci
Lažni poljubac
Dolazi ono
Što je rečeno
Da će doći.
Njegova muka
Njegova bol
Naš su spas.

Jeruzalem ječi:
Osudi ga
Propni ga.
Ljubomora
Zavist
Mržnja
Strah od istine.

Osudiše ga
Nas spasiše
Sebe prokleše.

Djelitelj pravde
Opra ruke.
Krivnja pade
Na nahuškanu rulju.

III ŽIVOT I JA

**Okolnosti i slučajnosti
na mome životnom putu**

(kratki predgovor)

Ovo je priča i pjesma o mome
životnom putu.
Akcent je na okolnostima i
slučajnostima koje su se dešavali
u toku moga življenja.
Pjesma sadrži sedam cjelina, od
po deset godina.
Svaka epoha počinje s brojevima:
39, 49, 59, i ...
Ove cjeline ne počinju slučajno s
devetkama.
Tih se godina dešavali veoma
važni i presudni događaji za tok
moga života.
Sve ovo je također opisano u
autobiografskom romanu «Istinita bajka».
Ovdje želim kroz kratki kronološki
opis, sažeto istaknuti važnosti okolnosti i
slučajnosti u čovjekovom životu,
odnosno da je čovjekov uspjeh ili
neuspjeh, uvjetovan time.
Pročitajte i razmislite!

Otvaranje očiju (1939-49)

Radio aparat je izumljen 1895. god,
a četrdesetih godina dvadesetog
stoljeća je već u upotrebi u
zapadnoj Europi.
Iz te kutije 1939. god vijesti javljaju:
Njemačka započinje rat. Ratni požar
se pretvorio u Drugi svjetski rat.
Bile su strahote, ali je život teko
dalje.
Ljubav, rađanje i umiranje kao
zakonitosti života su tekli dalje
i teći će dalje.

*

Te iste godine 1939. Luka moj budući
otac, i Jele, moja buduća majka se

upoznaju i zaljubljuju.
Godinu kasnije se uzimaju i vjenčaju.
Plod te ljubavi ili nagona za
potomstvom sam ja i još petero subraće.
Rođen sam drugog veljače 1942. god.
Majka me rodila i zamotala u vojno
šatorsko krilo, daleko od bolnice, od
bjeline i od bilo kakvih životnih uvjeta.
Evo predznaka za životni put, ali rodio
sam se i moram poći u karavani živih
kroz nepoznato.
Kuća u kojoj sam se rodio više je ličila
na brvnaru nego na kuću, ali
tako je to bilo.
Kuća se sastojala od podruma, koji je
bio sav u zemlji, i dvije prostorije
iznad.
Prostorija u koju se ulazilo odmah s
vana, nije imala poda, zidovi od greda,
a gore bez plafona.
U jednom uglu je ognjište, na kome je
stalno gorila vatra, i kuhalo se tu.
Na jednoj strani zida je bila polica za
suđe i namirnice.
Na drugoj strani zida je drvena
vješalica (srg).
Dim od vatre s ognjišta se dizao
gore na tavan i sušio meso u jesen
i zimu.
Druga, takozvana prostorija je bila
nešto bolje uređena, radi toplote, tu
se spavalo na podu i sećijama.
Zidovi su pravljani od šempera.
Plafon je također žbukani i krečeni.
Živjelo se od zemljoradnje i stočarstva.
Sjećam se, kako se sijala
konoplja i lan, te kako se proizvodilo
platni i odjeća. To je svaka obitelj
proizvodila za sebe.

*

1942. god Nijemci lansiraju prvu
dalekometnu raketu.
Amerikanci užurbano rade na izradi

atomske bombe.

Te iste godine u jedno rano jutro
dolazim na svijet da se borim kroz
život.

U samom početku sam puno padao
i dizao se.

Put je bio i kamenit i trnovit.

Kao jednogodišnja beba sam prohodao.

Poslije par mjeseci sam pao i udario se,
dobio strah i tek ponovo prohodao u
trećoj godini života.

*

1945. godine Amerika baca atomsku
bombu na Japan. Uništili su gradove i
ljude Hirošime i Nagasaki. (Japan je bio
saveznik u ratu Njemačkoj)

Iste godine Njemačka je kapitulirala
i bio je to kraj drugog svjetskog rata.

Iz tog rata rađa se nova Jugoslavija na
čelu s Titom.

Počela obnova i izgradnja nove države.

*

U petoj mojoj godini života u periodu
poklada u noćnim satima u kuću upada
susjed s maskom na glavi i jakim vriskom
pripada mene, te mi se od
straha oduzeo glas.

Rastem i šutim. Sporazumijevam se
samoglasnicima i rukama.

Igrajući se s vršnjacima, rugali su mi se
i stvarali mi kompleks niže vrijednosti.

Bježao sam u sebe.

Sakati djed Niko (izgubio nogu u
prvom svjetskom ratu), je moja
velika rasonoda.

Stric Rudolf mi je čitao junačke
narodne pjesme.

Polagano sam počeo da otvaram
oči. Mirovao sam jer snova nisam
imao.

*

Ponovo progovaranje i škola

1949-59

Stric Rudoluf čita pjesme, a ja slušam i gledam, komentara nemam.

Stric prepoznaje po meni koje pjesme radije slušam.

Uz strica sam naučio slova čitati i pisati. Uz roditelje sa naučio brojati i računati.

Otac nije radio u poduzeću, živjelo se sasvim siromašno.

Standard u i oko kuće je na najnižoj razini.

Ponekad prikupim uspomene i sjetim se toga. Tješim se: i danas u svijetu ima takvih uvjeta pa čak i još lošijih.

Tada je na kugli zemaljskoj bilo 2,5 milijarde ljudi.

*

Ja rastem, a glas se ne javlja.

Roditelji se ne mire s činjenicom da im sin ne govori.

Majka Jela se zavjetuje i vodi me 8.9.1951. na Gospino vrelo u Travnik.

Uz jaku vjeru i volju i puno molitve Blaženoj Djevici Mariji, tog istog dana sam počeo govoriti.

Radosti i sreći nije bilo kraja.

Za kratko vrijeme sam govorio kao papagaj.

1952. godine u mome selu se otvara i počinje s radom škola.

Priznali mi stečeno znanje sa stricem i odmah sam pošao u drugi razred.

*

Po prirodi volim pohvale-daju mi krila, a kritike mi blokiraju mentalni sklop.

U trećem razredu dobivam pohvalu za jedan moj crtež, narasla su mi krila, pojačala se volja i želja za životom i učenjem. Bio sam dosta dobar učenik.

1952. godine, otac Luka se zapošljava u rudniku Breza.

Plata je počela dolaziti u kuću. Za par godina se sve izmijenilo: napravili novu kuću, kupljen novi namještaj, izgled oko kuće ljepši, na djeci bolja odjeća i sve je veselije.

Lakše i ljepše se živi.

*

1955. godine umire djed Niko, a ja polazim u peti razred u Fojnicu, udaljenu šesnaest kilometara od moga sela.

Volio sam čitati dječje knjige. Bio sam dobar učenik.

U osmom razredu sam napisao pjesmu koju ću zaboraviti za dugi period.

Teže mi je išao Hrvatsko-srpski jezik, u osmogodišnjoj i kasnije u učiteljskoj školi. Razlog su bili lokalizmi koji su se ukorijenili u meni.

Idući u osmogodišnju školu, prešao sam dužinu od pola kugle zemaljske. Pješačeći te daljine puno se razmišljalo o budućem životu, o boljem životu nego što su ove svakodnevne daljine.

U osmom razredu sam napisao pjesmu koju ću zaboraviti za dugi period. Ni slutio nisam da će mi to biti opsesija u jeseni života.

Na kraju osmog razreda smo išli na ekskurziju u Dubrovnik.

Vidio sam da svi idu plivati, te sam išao i ja.

Nisam znao da ne znam plivati, bolje reći da se mora znati plivati.

Izvukli su me iz mora polumrtva.

Spasili su me, ali sam puno godina poslije imao strah od vode.

Zagrlio sam nova jutra koja dolaze.

Nikad i nikome nisam krio moje

porijeklo i moju prošlost.
Još uvijek čuvam fotografije iz
djetinjstva i drage su mi uspomena.

*

Cvjetanje uma 1959-69

Pitanje je bilo:-kuda poslije osmog
razreda?

Želim dalje u srednju školu, a roditelji
nisu oduševljeni s mojom željom.
Šestero djece, treba živjeti, mnogi idu
u školu.

Majka je pomogla da idem dalje.

Nisam mogao birati školu, općina je
trebala učitelja i davala je stipendiju
za to zanimanje.

Školske godine 1959/60. polazim u
učiteljsku školu. Dijete sa sela- stotine
nedostataka za dobrog učenika i
budućeg učitelja.

Početak je bio težak, a kasnije je bivalo
sve lakše i lakše.

Sreća i uspjeh me čekali iza pete
krivine, kao da sam osjetio to.

Postavio sam cilj i nisam gubio
put.

*

1925. godine u Americi (SAD)
je izumljen televizor. Za doček nove
1960 godine, prvi puta vidim televizor
i gledam program za doček. TV je
sporo išao do Sarajeva.

1961. godine sam gledao na TV let
prvog čovjeka Jurija Gagarina u svemir.
Kasnije sam saznao da je već tada bio
u upotrebi računar druge generacije.

*

Proces vaspitanja i moga duševnog
preporoda se već polako dešavao.

Puno predmeta, puno knjiga, puno profesora, puno savjeta ulazi polako u glavu i um počinje cvjetati.

U trećem i četvrtom razredu novi važni predmeti: psihologija, filozofija, logika, pedagogija, metodika su mi rascvjetali um kao maj ružu.

Cvate nauka u svijetu, a pogotovu tehnika i elektronika.

1962. godine u svemir leti prvi telekomunikacioni satelit.

1965. godine u letu oko zemlje iz svemirskog broda izlazi prvi Amerikanac.

1967. godine je izvršena prva transplatacija srca.

*

U trećem razredu učiteljske škole ponovo pišem pjesme.

Razlog je slučajan pogled u jednu plavušu.

Do kraja učiteljske škole napisao sam desetak pjesama, ali je to za mene bila sporedna stvar.

Stihovi su počeli teći kroz moje pero na papir.

Četiri godine su brzo prošle. Bilo je učenja, zabave, sviranja, društvenih aktivnost, sekiranja i radosti s djevojkama i prijateljima.

Kao relativno mlad shvatio sam: treba se znati radovati malim stvarima.

Moraš imati u životu oznaku do cilja.

Treba se radovati onome što imaš, a ne tugovati za onim što nemaš.

Sreća je iza druge ili treće krivine.

Nikad iza prve.

Život treba prihvatiti onakav kakav je a poslije se boriti za bolje.

Imaj svoje dostojanstvo, pa će te i drugi cijeniti.

Ne srozavaj se da te drugi dižu.

Sve dobre-pozitivne ljude čeka sreća.

Biti će uspješan onaj koji planira što

i kad će raditi.
Nemoj obećavati ono što ne možeš izvršiti.
Ne druži se sa svakim.
Tko je uporan, taj će uspjeti.

*

Diplomirao sam i odmah dobio radno
mjesto.
Vratio sam se svome izvoru-zavičaju.
Kao mladi učitelj, počeo sam raditi u
osnovnoj školi Crniće općina Kreševo.
Vodio sam drugi razred i predavao
njemački jezik u petom razredu.
Životni uvjeti veoma loši, bolje reći nikakvi.
Ali mlad, zdrav, pun životne energije,
pun želje za životom, sve to ružno
imaginiram u raj zemaljski.
Počele su ponovo iz mene da izvire
pjesme. Tekući ka ženi i sreći.

*

Jednog dana sretoh djevojčicu Lucu
Ljiljić. Zaljubljujemo se i odmah se
uzimamo 23. 11. 1963. godine.
Istoga dana je u Americi ubijen
predsjednik Đžon Kenedi. Amerika
tuguje za svojim predsjednikom, a
ja se veselim zbog ženidbe.
Tako je to u životu, neko plače a
neko se smije.
Ušli smo u bračnu luku i oboje
smo kormilari. Tako je trebalo
biti i- bračna lađa još uvijek
dobro plovi.
Jakom vjerom i jakom voljom može
se sve, i još ako znaš da je sreća u tebi
samo je treba tražiti.
Tražili smo je i pronašli je.
Moram priznati da sam se oženio
u tuđem kaputu. Ali sa jakom voljom
izašao iz svih tuđih kaputa.
U bračnu zajednicu smo stupili oboje
bez igdje ičega.
Luce i ja smo postali kompas jedno
drugome.

Uzeli smo luč i nosimo ga, a on nam
svijetli i pokazuje put do dana današnjeg.
Padali smo u životu, ali se brzo dizali.
Poslije mraka dan ti je ljepši.
Držeći se za ruku, borili smo se i pobjeđivali
mnoga zla.
Ako ima ljubavi, u životu je puno lakše
u dvoje.
Desila mi se ljubav, a iz ljubavi novi
životi.
Iz ljubavi i genetskih impulsa rađa
se sin Zvezdan, a to je 20. 8. 1964.
Zvijezde su mu ime i blagoslov dale.

*

1965. godine sam otišao u vojsku,
škola rezervnih oficira.
U oficirskoj školi sam učio o ratovanju,
ubijanju, o strahotama modernog
naoružanja i sve to je izazvalo u meni
veliki revolt protiv ratovanja.
Iz mene su počeli da ključaju stihovi
u kojima se osjeti taj moj revolt.
Po povratku iz vojske odlazim raditi
kao učitelj u selo Pirin-Kreševo.
Gore u Pirinu se začeo, a u Kreševu
se rodio sin Svjetlan, 12.8.1966.
Svjetlan je osvijetlio put sebi i
mnogima drugim ljudima.
Poslije jedne godine učiteljovanja u
Pirinu, prešao sam u školu Volujak,
također kreševska općina.
Dvoje djece, stan nikakav, plata
dostiže samo za goli život, a duh
nemiran, kako kod mene tako i kod
žene.
TV emisije o ljepšem životu i auti
gastarbajtera su u nama još više
izazivali želju za boljim životom.

*

Širenje vidika
1969-79

Ured za rad iz Visokog ponudio
Luci i meni da idemo raditi u
Njemačku.

Odluka je pala, u rujnu 1969. godine
odlazimo u Njemačku.

Otišli smo u Njemačku radi stvaranja
bolji uvjeta življenja za nas i naše
sinove.

Odmah po dolasku
primjećujemo lijepa naselja, lijepe i
uredne kuće, suvremene putove, lijepo
obučene i pristojne ljude, te opći red.
Divimo se tom visokom standardu,
znajući da su Saveznici Njemačku
bombardirajući 1945. god prisilili na
kapitulaciju.

Za dvadeset i pet godina Njemačka je
postala razvijena zemlja, Jugoslavija se
tek počela razvijati. Uspoređujući
standarde, Jugoslavija je kasnila pedeset
godina.

Njemačku je razvio rad, red i disciplina.
Svijet se razvija ogromnom
brzinom, a pogotovu tehnika i elektronika.

*

1969. god Amerika šalje na mjesec
svemirski brod, iz koga će se na mjesec
spustiti tri kosmonauta.

Luca i ja radimo i štedimo. Od prve
plate vraćamo kredite bankama u
Jugoslaviji.

Sinovi su ostali kod Lucine mame
Anđe u njenoj kući.

Otvorila su nam se vrata sreće.

Luca često tvrdi da je odlazak njen
u Njemačku, drugi njen rođendan.

U početku smo imali male plate, ali
smo mijenjali firme dok nismo našli
dobre zarade.

14. travnju 1972. godine dobivamo
trećeg sina Gorana. Brzo rastao i
odrastao...

Korača naprijed bez ikakve treme,

sve probleme rješava na vrijeme.

*

Bez obzira na te ljepote u Njemačkoj,
u meni žive neki nemiri koji me
tjeraju nekuda.

Ugrađeni kompas u meni, stalno mi
pokazivao put zavičaja.

Odlazak na rad je bio pod motom
«privremeno».

Kod Luce i mene to privremeno je imalo
duboki razlog. Sinovi su kod
bake Anđe, sada sva trojica.

I pored sinova mene je puno dozivao
zavičaj. U meni su živjele slike koje su
neizbrisive. Te slike su se javljale
u snu i u javi.

Često su mi misli lutale i tražile logiku
za ne logiku.

Rad u Njemačkoj je za mene jedna
duhovna renesansa, a i bolje se zarađivalo,
ljepše se živjelo, nešto se
i štedjelo i učilo boljem i
racionalnijem životu.

Sve skupa nam je to pomoglo za
stvaranje boljeg života.

Jakom vjerom i jakom voljom mi
smo ostvarili kasnije po povratku bolji
život, nego što to ima danas prosječan
Nijemac.

*

Nikom nije Bog obećao stazu bez trnja,
moraš se sam boriti i sam ostvariti
svoju sreću.

Moje nemirne misli su se sve više
hranile nostalgijom za zavičajem i
ljubavlju za sinovima.

Luca je bila za to da se još ostane
i zaradi više novaca za život kasnije
u zavičaju.

Nisam mogao iz sebe izbaciti topli
pepeo ognjišta, pošao sam tamo gdje
su mi snovi žudili.

1973. godine kupujemo zemljište za

izgradnju kuće u Kreševu- Troska.
Užurbano gradimo kuću i u njoj restoran,
te pravimo otvorenje 24.12.
1974. godine. Ja sam se vrati iz Njemačke
par mjeseci prije otvaranja
restorana, a Luca kasnije.
Uselili smo u svoju kuću, iako je bila
nedovršena. San o svojoj kući se ostvario.
Do useljenja u kuću, ja sam promijenio
osamnaest stanova.

*

Posao s restoranom je išao veoma loše.
Razloga je puno, a najveći razlog je bio
moje nepoznavanje ugostiteljskog zanata.
Maštanje o velikoj zaradi u restoranu
i životu na visokom nivou je bila samo
iluzija. Kuća nedovršena, stan prazan,
puno dugova za restoran su problemi
koji poništiše ljepotu življenja u zavičajju.
Nemiri i uzbune ponovo u meni.
S dugovima se počelo raditi, a s
puno većim dugovima smo zatvorili
restoran u kolovozu 1977. godine.
Ja sam prije zatvaranja restorana otišao
ponovo u Njemačku, a Luca
je došla poslije zatvaranja restorana.
Djeca puno veća ponovo ostaju kod
bake Anđe.
Luce i ja se prihvatili posla na crno
i radimo dnevno i po 16, i 18 sati.
Sinovi već veliki, u pubertetu, počeli
su za baku biti nenasnosni- morali smo
se vratiti i odgajati svoje sinove.
Tog prokletog novca nikad dosta.
U jesen 1978. godine vraćamo se
kući, a ja dobivam posao u Osiguranju
Sarajevo.
Započinjemo novo planiranje ciljeva
za život.

*

Klica budućeg poslovnog uspjeha

1979- 89

Nikada kasnije u životu nisam zažalio zbog povratka iz Njemačke u Kreševo. Kuću smo imali, trebalo je još srediti i školovati sinove.

Rad u osiguranju mi je bio više nego super. Bio sam šef poslovnice u Kreševu. Plata bila dobra, plus svaka tri mjeseca premija, putovalo se, izletovalo, živjelo se dobro.

Ovo je bilo novo življenje, nove ideje i nove nade.

Luca je također radila u restoranima kao kuharica, imala je veliko iskustvo iz Njemačkih restorana.

Sinovi idu u školu, mi im pomažemo: kontroliramo učenje, fino ponašanje, rad i higijenske navike, ulijevamo ljubav u njih koju nam sada vraćaju. Život s djecom i prijateljima je puno ljepši i zanimljiviji.

Luce i ja smo zarađivali za pristojan život. Tih godina je već i u Jugoslaviji životni standard porastao.

S prijateljima se išlo na izlete, zabave, na more; to je zapravo najljepši period moga života.

Osobno sam veliki dnevni boravak uredio, naime, zidao kamin, napravio šank bar, napravio police po zidu, napravio stolić i barske stolice, kao i još neke detalje i ukrase. To sam sve uradio po uzoru na Njemačku.

*

1980. godina-Tito bolestan. Narod je Tita volio. Čitava Jugoslavija bez obzira na vjeru i naciju, molila je za Titovo zdravlje. U travnju Tito umire. Plač i jauk svugdje i na svakom mjestu. Narod je hrlio u Beograd da oda posljednje poštovanje svome predsjedniku.

Ne pišem ovo da bih hvalio socijalizam

kao ideologiju, već da kažem istinu o ljubavi naroda prema Titu. Socijalizam se u narednih dvanaest godina raspao bez ijednog metka.

*

1983. godine Luca napušta kuharstvo, a otvara prodavaonicu prehrane u kooperaciji s firmom «Vinojug» iz Đevđelije, u prizemnom prostoru naše kuće.

To je bilo na principu polu privatnog sektora. Radilo se više nego dobro. Sinovi su uz mamu učili osnovne pojmovi o trgovini.

Poslije par godina trgovina je bila u našem vlasništvu. Iz ove trgovine ćemo financirati sve buduće otvorene trgovine, aute, i luksuzniji život.

Ja sam pored osiguranja vodio poslovne knjige za sve naše trgovine.

Sinovi, kako je koji završavao školu, tako se i uključivao u rad.

Poslije završene gimnazije, Zvezdan se aktivno uključio u rad s mamom.

To su bile godine cvjetanja u svakom pogledu.

*

1984. godine u Sarajevu se održavaju Zimske Olimpijske igre. Tih godina je Jugoslavija uživala dosta dobar ugled u svijetu i zato je i dobila održavanje Zimski igara. Bio je to velik događaj za Sarajevo, za turizam, za ugled i opći napredak.

Svjetlan je po završetku ekonomske škole otišao u Švedsku kod ujaka, Drage i Ante.

Kod Ante je radio, štedio i nama slao novaca za nove projekte.

Goran raste, ide u školu i sve to promatra i usvaja.

Ja sam u osiguranju i sve više se bavim mišlju o otvaranju privatne

firme u Sarajevu.

U jesen 1988, godine otvaram

«Eksport Import» Stanić- jedna od prvih
firmi po zakonu o otvaranju
privatni firmi.

Firma se bavila veleprodajom tehničke robe.

Posao je krenuo dobro.

*

Biznis i rat

1989- 99

Moja firma je bila sa sjedištem na
Stupu. Uvoz robe i prodaja su bili bez
konkurencije. Imao sam desetak
uposlenih radnika.

U poslovnoj komunikaciji služio sam
se telefaksom, a u svijetu je već uspostavljen
Internet i do 2000. godine imao sedamdeset
tisuća korisnika.

1990. godine Zvezdan otvara kreditnu
zadrugu u Sarajevu.

1991. godine Svjetlan se vraća iz
Švedske i uključuje se u firmu sa mnom.
U travnju 1991. godine putovao sam
poslovno u Dubaji. Putovanje i boravak
je trajao pet dana i puno se
toga moglo vidjeti i naučiti.

1991. godine Goran otvara svoju firmu
za promet roba na veliko i malo,
široke potrošnje.

Luca ostaje sama da vodi rad prodavaonica.

Puno se radilo i lijepo se živjelo.

Moji snovima i maštanja o putovanju su se
počeli ostvarivati. Putovalo se poslovno
i turistički.

Zvezdan i Svjetlan su putovali na
Tajland 1991. godine, a Luca i ja u
veljači 1992. godine.

*

Kratki rat u Sloveniji i duži u Hrvatskoj,
bili su predznak da će se

Jugoslavija raspasti. Tako se i desilo.
Nisam povjesničar da dajem svoje mišljenje,
a to i ne želim- rat je počeo
i u Bosni i Hercegovini.

Travanj 1992. godine počelo se pucati
po barikadama, poslije svugdje i na svakoga.
Rat je stavio točku na rad, na život, na
putovanja i na ljudsku slobodu.

Rat nije nikom brat.

Ovaj rat koji se desio u BiH je bio
najbrutalniji i najprljaviji; svako protiv
svakoga. To je bilo jedno opće ljudsko
ludilo, kada se moralni kodeks
izbriše iz glava. Raspad ljudskosti.

Sve vođe se klele u svoj narod, pa svoj
narod uvališe u veliku bijedu.

*

Neposredno pred rat Zvezdan i Svjetlan
se žene te sa ženama odlaze
iz toga ratnog pakla. Zvezdan odlazi
sa ženom Irenom u Hrvatsku, gdje i
danas živi i radi.

Svjetlan odlazi sa ženom Vesnom u
Švedsku, a poslije se vraća u Hrvatsku
i tu živi i organizira biznis.

Goran je ostao s mamom i tatom u
Kreševu. Tu se oženio s Dilber Irenom,
tu žive i bave se velikim biznisom.

*

Dvanaest godina je prošlo od završetka rata,
a političari nikako
da se dogovore, te da ova država krene
normalnim razvojem.

Rat je kriv za mržnje koje su se
pojavile u ljudima, a isplivale su iz
tamnih hodnika nacionalizma.

Rat je prošao, a metci još uvijek zuje
u nama. Mračno je još nebo iznad nas.
Narode, pronađimo snagu svoje nutrine
i izađimo iz ovoga, mi nemamo više
vremena za čekanje.

Mnogi vele da vrijeme liječi rane, a ja
u to više ne vjerujem- jer vremena je

dosta prošlo.

Vrijeme je da se promijenimo i nešto učinimo za boljitak.

Majka me učila da se nadam, a nade više nema, ali ima Boga...

*

Do 1994/5. se životarilo, što se tiče biznisa, preživljavalo. Prestaju neprijateljstva između Hrvata i Muslimana, biznis je počeo da oživljava.

Dejtonskim sporazumom 12/1995.

rat je u Bi H stao.

1995. godine odlazim sa ženom

Lucom u Švedsku kod šura.

Luca ostaje u Švedskoj, a ja odlazim sa šurom Antom u Hong Kong.

Putovanje je bilo turističko poslovno.

Puno se toga vidjelo i naučilo.

3.1.1996. godine Luca i ja, Zvezdan

i Irena, Svjetlan i Vesna putujemo u

Australiju-Melbrun. Putovanje je turističko,

a i posjeta mome bratu Ivici

i njegovoj obitelji. Let je trajao 22 sata.

U Australiji smo boravili pet tjedana,

te posjetili mnoga zanimljiva mjesta,

kao, i mnoge naše zemljake koji žive

u Australiji.

*

Reketiranje i otimanje novca i roba u toku cijelog rata me psihički iscrpilo.

Umoran sam bio od banditizma, i svih

neljudski ponašanja. Također se osjetio

i nedostatak obrtnih sredstava, bez novca

je firma radila sve lošije i

lošije, a država traži svoje.

1997. godine u firmu dolazi inspekcija i

ustanovljuje razliku

preže od 1.380.000 km. Ta je suma

veća nego sva moja pokretna i nepokretna

imovina koju sam zaradio

od kad sam živ.

*

1997. godine kupujemo današnji ranč

i odmah ga sređujemo, pravimo vikendicu i
prateće objekte za sport i
rekreaciju.

Vikendica je ušuškana u prekrasne breze.
Na ranču, već godinama proslavljamo dan firmi.
Doživio sam nervni šok koji nisam ni do
danas izliječio. Moje probleme i moju nemoć
primjećuje sin Svjetlan.

Predložio je da pređem raditi kod njega. To sam
prihvatio, ali puno kasnije.

1999. godine pojavljuje mi se problem lijevog
oka i trajati će narednih šest godina. Obišao sam
puno bolnica i doktora, ali lijeka nisam dugo našao.

Uvijek sam se trudio da život i rad
organiziram kako je po mojoj logici
najbolje, ali za to više nisam imao
snage. Popustile mnoge karike u lancu.

Prepreke na životnom putu su mi uvijek bile
izazov za uspjeh, ali ovoga
puta su bile prave prepreke. Godine!

*

Povrat uspavanoj ljubavi

1999- 2009

1999. godine sreo sa školskog druga iz
učiteljske škole, gospodina Jolovića.

Pričao mi da je izdao četiri
zbirke pjesama. Sjetio se da sam i ja
nekada pisao pjesme, pa me pita:

- jesam li to izdao?

Dao mi je ideju.

Prvu knjigu «Biseri ispod Inča», izdao
sam iste godine.

Ta mi knjiga daje krila, volju i želju
za čitanjem i pisanjem. Od tada do danas
sam više pročitao, nego u cijelom prethodnom
življenju.

Napisao sam dosta pjesama, a i prozu
s temama: iz psihologije, filozofije življenja
i jedan roman.

*

Mlađi ljudi Kreševa i Kiseljaka su se sve više uključivali u biznis, i postizali dobre rezultate; uključujući tu i moje sinove.

Meni je sve više nedostajalo snage i volje za biznis-trgovinu. Imao sam nekih poslovnih pokušaja, ali bez većih uspjeha. Fizički i psihički umor se uselio u mene.

Nervni šok zbog poreza i moje lijevo oko su me bacili na koljena.

Za Uskrs 1999. godine Luca i ja putujemo sa Zvezdanom i njegovom obitelji na Tenerife- Španija. Taj boravak me dosta osvježio i vratio u život. To su otoci vječnog proljeća.

*

2000. godine u ožujku, umire mi mama u 81. godini života.

Iste godine u rujnu umire mi otac u 87. godini života.

Teško su mi pale smrti roditelja.

Jednom sam rekao: Majka Jela i otac mi Luka ne bojaše se ni mraka ni vuka. Puno mi je falila majčina nježna

ruka i očevi savjeti. Često iz mene podsvijest izbacuje izreke koje su mi

roditelji ponavljali: - Ne čini drugom što tebi nije drago da ti neko učini.

- Ako ne možeš čovjeku pomoći, nemoj ga ni odmagati. – Tko drugom jamu kopa, sam u nju pada.- U laži su kratke noge.

– Baci niz vodu, naći ćeš uz vodu. I još mnoge druge...

2001. godine, opet za Uskrs i opet sa Zvezdanovom obitelji putujemo u Dominikansku Republiku-Srednja Amerika.

To je putovanje koje se ne može lako zaboraviti. Zemlja niskog životnog standarda, a raj za turiste, zbog prirodnih ljepota.

*

2002. godine sin Svjetlan me opet zove da dođem raditi kod njega. Od tada do danas radim, «savjetujem» u

Svjetlanovoj firmi.

Od tada do danas sam bez poslovnih briga. Rješavam tuđe.

Čitavim bičem sam se posveti čitanju i pisanju i izdavanju knjiga.

Najveći dio moji knjiga sam napisao na skijanjima, na koja odlazimo zadnjih desetak godina u Austriju i u Italiju. Također sam mnoge moje tekstove napisao na Svjetlanovoj, a kasnije i na Zvezdanovoj jahti, na ljetnom odmoru.

*

2003. godine umire Lucina mama Anđa, velika i plemenita žena koja je odgojila našu djecu.

2005. godine sam izliječio moje oko, naime, lijek sam našao kod travara u Mostaru.

U studenom 2005. godinu, pravim veliku promociju za cjelokupni moj književni opus. Pozvao sam oko petsto gostiju. Promocija je održana ali s puno manje prisutnih, zbog velikoga snijega koji je napadao to popodne i večer.

*

Do kraja 2005. godine na posao sam išao u Sarajevo- Stup.

2006. godinu započinjem s radom u Kreševu, u firmi «Boreas».

2006. godine, točnije 14. 12. izgorjela nam kuća, naime, krov i dva stana u potkrovlju. U 2007. godini obnavljamo izgorjeli dio kuće i renoviramo i fasadiramo cijelu kuću.

Za Božić 2007. smo opet svi na okupu u obiteljskom obnovljenom salonu.

*

Na pitanje:- gdje je to moja prohujala mladost?, dobio sam odgovor:- Eno ti je u tvojim unucima, u tvojim zlatnim zvjezdicama. Zlatne zvjezdice su mi poklonili sinovi i nevjeste. Zvezdan i Irena mi poklonili Entonija i Anamariju.

Svjetlan i Vesna mi poklonili Ninu-Kristinu i
Kristijana, a
Goran i Irena mi darivaše: Stefana, Saru i Sebastijana.
Tvoja je mladost još u ostalim djelima koja si uradio.
Nije lako prihvatiti činjenicu da je to tako.
Shvatio sam to i 2007. godine dao zahtjev za mirovinu;
za koju sam ispunio sve uvjete. Od prvoga moga
zapošljavanja promijenio sam ili bolje reći radio u
deset firmi.
Rješenje je stiglo, a i mirovina stiže svakog
mjeseca.

*

U rujnu 2007. godine Luca i ja smo
putovali u Kanadu.
Bilo je prelijepo u Torontu i okolici, a posebno na
vodopadu Nijagare. Pogotovu je nezaboravan
ljubazan doček Lucine bratične Nele i
njene obitelji.
Do 2007. godine sam napisao i izdao
petnaest knjiga. U pripremi su još dvije.
Sada više čitam nego pišem.
Godine prolaze, a ja osjetim sve više i više
jesen života. Majka priroda čini svoje.
Koračale su godine brzo kroz moj život.
Moj život curi polagano iz mene
Moja traženja i moj unutrašnji nemir
su me umorili. Moji unutrašnji nagoni
koji me tjeraju na pisanje su protest i
želja kako bi život trebao biti u obitelji,
u zavičaju, u državi i u svijetu.
Sve što sam napisao je želja da dajem
savjete, kako bi trebalo da bude. A
sve je vrlo prosto.

*

Tko vjeruje, nikada nije sam tu je nada
i Bog.
U životu ima još lijepi stvari, osim
prestiza i moći.
Cijeni sebe pa će te i drugi cijeniti.
Boj se onih koji ti puno laskaju.
Riječi pretvori u djelo, pa neka djela
pričaju o tebi.
Cijeni čovjeka po ljudskom držanju.

*

Moj život je bio doista avantura i traženje, jer život je dijalektičan, a um je logičan. I doista, stalno sam lutao za odgovorima na mnoga pitanje o životu i Bogu.

Puno sam u životu tražio Boga i pronašao sam ga. Puno sam u životu tražio odgovor na pitanje:- Zašto nema na ovoj planeti konačne sreće?

Ako rezoniraš da se život na ovoj planeti odvija po zakonima i zakonitostima Boga ili prirode, a to je opet sve Bog, tada ćeš naći odgovore na mnoga životna pitanja.

*

Moj život nije protekao uzaludno, plodovi moji su dokaz za to. Hvala svima za izgradnju moje osobe.

Već dugo dozivam stih da napišem najbolju pjesmu.

Neka moje knjige pričaju o meni.

Moju životnu misiju uspješno dovršavam.

Kada i zadnja kap života iscure iz mene, mogu ponosno u daljine...

*

ŽIVOT I ZRELOST PJESNIKA

Uz novu zbirku Ante Stanića «Kreševski kod»

Čudni su putovi gospodnji, a čudni i čini se i još duži su putovi pjesnički, koji nekako uvijek dođu na ono odredište kojemu teže, iako možda i nisu pošli sa autentičnim materijalom misli, no se nekako zabavili po sporednim putovima. Ali poetski instinkt nikada nije slučajno čovjeku dat – on u sebi osjeti neodoljivu potrebu da istkiva iz sebe neke nejasne, često «neizrecive» poticaje, da pjeva neke još nezrele misli, koje kritičarima, recenzentima ili čitateljima često izgledaju kao mutni i nedozreli sadržaji, od soka od mladog grožđa, ali pjesnik nezadrživo ide svom cilju: sazrijevanju svojih slutnji i prepoznavanju svog pjesničkog

instinkta u nekom konačnom obliku. Ili potreba za izbacivanjem iz grudi na svjetlo dana ne bi bila tako jaka i neodoljiva.

Pjesnik sebe godinama prepoznaje u tom naponu koji «razdire grud», nuždi da se prenese nešto iz sebe, što izgleda kao ja, a što on osjeća kao vlasništvo koje pripada svima i treba ga iznijeti na svjetlo dana da konačno postane ona istinska veza između nas, ona koja obavezuje, socijalna, a nešto organska. Pjesnik u stvari hoće da poništi sve te lažne veze između nas i objavi tajnu vezu koja pleše i pjeva kroz nas, a mi se pravimo pametni radeći samo za sebe. Ili možda poput Ante Stanića želi sa svim da podijeli svoju životnu draž i onaj savjet, odnosno dobrinu postupka koji pulsira kao zakon sretnog života svih nas.

Zreo pjesnik to, naravno, iznosi skoro kao izravnu poruku, obloženu poređenjima, pa to prelazi donekle i u filozofiju, ili čak, kao Ante Stanić, kao očinski savjet, kojeg je možda naslijedio od predaka, ali koji on u pjesmi reakcentira u nešto vječno svježe, kao što i jeste, u ono što nosi nepogrešivost iskustva, i nije puka fraza koju smo u djetinjstvu čuli i ponavljali dok se nije pretvorila u roditeljsko verbalno maltretiranje koje odbijamo svim silama svoje mlade duše. Naš pjesnik je odbio da ih shvati kao maltretiranje, no je odlučio da iz njih izvuče koliko se može. I on je jako mnogo izvukao. Ante Stanić je uvijek bio pjesnik života, čovjek koji je umio biti zadovoljan njime, svojom velikom ljubavlju koja je prerasla u ženu njegova života, svojom ženom i djecom, svojim radom i imanjem. Ante Stanić nije pjesnik negativnog senzibiliteta, urbane osjetljivosti na paradokse života, jer on je čovjek koji ih aktivno prevazilazi i traži teme među najvišim vrhovima života – u ljubavi i smrti, u zavičaju i radu, u naporu i greškama mu. U njega nema cmizdravosti, ni prikrivenog kukanja u intonaciji, njegova pjesma nikada nije naricaljka.

I u tome je njena najveća autentičnost. Stanićeva najnovija zbirka pjesama «Kreševski kod» do vrhunca dovodi egzistencijalnu senzibilnost autora koji odbija da se bavi nijansama u podnožju života, no ulazi u aspekte onih koji punim jedrima žude naprijed, onih koji su zaveslali i ne misle odustajati ni pred kakvim sitnim podvalama. Istina, autor je svjestan Historije i njenih stalnih «crnih oblaka na horizontima» koje donose balkanski vjetrovi koji «nikako da se umire / da se stišaju, samo nekud jurišaju. / Nemamo sna od njihove buke, od / njihove bruke, dok vežu nam ruke.» Pa neka «vjetar i oluje grle bolesne želje» dok «povjesničari dežuraju i kuju povijest od želja», neka «nikako da se potroše bolesne iluzije i da oluje stanu» (Balkanski vjetrovi), ipak u

nama preostaje, nakon svih cijedenja monstrozne babe Historije, cilj povratka – zavičaj!

Jer trajno opstoji ono što Historija ne može zatrijeti, priroda, taj savršeni kompas kojeg imamo samo u doba nenatrunjenosti, pa pjesnik to izravno prenosi: «moj kompas su slike iz djetinjstva, / zamrznute duboko u meni. / To su slike koje se nikada ne brišu. / U svako doba ih vidim: kapljice rose / plava i bezbrižna jutra, miris otkosa, / toplina roditeljske ljubavi i topli pepeo ognjišta» (Kompas). Kasno je njegovoj zrelosti da se zbuni, on zna trag koji treba slijediti do kopna duševnog zavičaja, sa kojeg se je pošlo na nesigurno more života.

Jasno govori pjesnik gdje je jedina čvrstina: u zemlji na kojoj nas roditelji goje kao mladu stabljiku graha, uz pritku koja nam kičmu drži dok grah ne sazri i plod ne da. U vedrom buđenju uz list je, u mirnom ljuljanju na povjetarcu jutra i pogledu u daleke horizonte svijeta, za kojim se žudi, ali kojem je opet cilj to dječastvo u lugu i njivi. A mi čitaoci, mi smo ti dječaci kojima pjesnik ne da odlutati od tog kompasa, te jedine utjehe i najljudskije sreće, koja nam se nekad činila samo uzletnom, polaznom srećom, a ona je sve. On nas vraća u okvire kojima pripadamo – hrane kojeg jedna porodica pravi u prirodnom okolišu te hrane od kojeg zavisimo. I naši organizmi to znaju, oni traže samo taj minimum koji je maksimum, oni bolešću odbijaju virtualnu stvarnost financijskih borbi Grada, ali ne i naše svijesti uznemirene slikama dalekih svjetala grada, koja u njemu postaju još dalja i hladnija. I zato tako često kasno je da se vratimo.

Ante Stanić je pjesnik-otac koji nas upozorava da se vratimo, da ima sreće i u povratku nazad, da progres nije sve, odnosno da je jedini progres onaj koji pravimo jedni u drugima, brinući jedni o drugima, i da od tog progressa nikad ne treba odustati – samo naprijed u sreću drugih i nazad u zavičaj otkosa, nazad od slame borbe u travu livada mira. Pjesnik je jasan: bori se u svim prilikama, ali pravi i operaciju na sebi: «Na desnoj ruci / držim moj mozak / u lijevoj skalpel./ Gledam, tražim, režem, / operacijom odstranjujem / iz vijuga pojmove: / Rat, zavist, mržnja, oholost...». Jednom riječju, teši i svijet i sebe, hrabro naprijed u rad, jer «radeći i griješim / ali mnoge probleme odmah riješim». Jer more života čovjeka stalno zapljuskuje pitanjima: «Kako, kada, gdje?», a on onda uzvratno: «Zapljuskujem more pitanjima: / Zašto? Zašto? Zašto? / zapljuskivanja prestadoše / Pitanja iscuriše. / More se umiri.» (Na obali mora). U tom miru je pohranjen balans između kako svijeta i zašto čovjeka. I taj mir ravnoteže se mora graditi, jer nikad neće prestati

imperativi činjenja ni pitanja smisla, valja ih smiriti iskustvom smirivanja - «jakim užetom bez užeta».

Ova inspirativna zbirka je podijeljena u tri ciklusa, Kompas, Božje zapovijedi i Život i ja. Autorska zrelost Ante Stanića najviše dolazi do izražaja u ciklusu pod nazivom «Kompas», gdje je smještena većina novih pjesama i glavnina ove zbirke. Autor je, može se slobodno reći, ciklusom Kompas napravio fantastičan skok u kvaliteti izričaja. Odsustvo bilo kakvih suvišnosti, kompaktnost i sažetost izražaja upućuje na esencijalnost misli koja se više ne da zbuniti nikakvom lirskom frazeologijom ili sentimentalnostima. Odsustvo neznajčinskih usklika, općih mjesta ili lutanja u potrazi za pravom slikom ukazuje na volju autora da više ničim ne zamara čitaoca i da mu – i kad nedostaje odgovarajućih slika i metafora – jasno prenese svoj osjećaj nizanjem poenti koje vode vrhunskoj, što sve i u svojoj apstraktnosti na koncu postaje slika. Najbolji primjer za to su pjesme «Odgovor» i «Poruke». One su odjek Stanićeve stare sklonosti lakom izražavanju kroz uobičajene sklopove, ali su sada nadograđene i koriste se kao mehanizmi autocitiranja na jednom višem nivou. Autor više ne vjeruje u njihovu samostalnu izražajnu moć, nego se poigravanjem sa njihovim gomilanjem dolazi do novih značenjskih sklopova.

Takva distanca spram svog prethodnog stvaralačkog manira je karakteristična za autore u punom naponu, t.j. autore koji se razvijaju ka svom ekspresivnom vrhuncu. Kod umjetnika se to obično ne dešava u Stanićevom životnom dobu, kada autori obično daju zaostatke svojih sadržaja i polagano svode račune svojih značenja. Međutim, Stanić upravo sada daje najviše od sebe, i to čudo mladosti – ili bar zrelosti – u starosti ukazuje na neumoran duh koji bi nas još mogao iznenaditi koječim neočekivanim.

Narodni pjesnik Ante Stanić se očito ne predaje šale ni svom vlastitom maniru. Umjesto da upadne u manirizam, on svoj stil razvija do neočekivanih igri jednostavnih oblika. Njegovo izrazit doprinos pučkom stilu pisanja kao da teži stvaranju poezije izuzetno profilirane u značenjima, a i izuzetno jednostavne u izražajnom stilu. Što jednostavnije to jasnije i izražajnije, moglo bi se reći da je maksima ovog autora. I zaista može li se moćnije i upečatljivije iskazati «Slike iz djetinjstva» no kroz misao koja je «isplovila iz naslaga godina.../ miris zavičaja, vidim bistri / potok, vidim blato i prašinu, čujem / glas majke koja me zove da dođem u / kuću... / skrivene želje ispadaju iz mene. / sve moje bajke su u srcu sahranjene.» Istu tu poruku o potrebi jednostavnosti autor iznosi i u svojim željama koje upućuje čitaocu, a i i implicitno u

svom načinu izražavanja: uproštavajte male stvari da bi ste stigli do većih i složenijih što lakše. A riječi su ipak male stvari, ma koliko ih mi veličali.

Upravo zbog tog odloženog posla istinske ozbiljnosti ne treba mnogo očekivati od dnevnih krugova u kojima se vrtimo, jer «pišem, a to ne čitaju, pišem o životu, a / život to negira, dajem mu savjete, a on / to ne želi, pokazujem ti staze, a ti nećeš / njima. / Volim sunce, a ono me prži. Volim / ruže, a bude me trn, dajem joj med, / uzvraća mi žuč, vjetrovi me miluju, a i / odnose. / izgubio sam se na putu punom / negacija, pronašao sam snagu i / balansiram...»

I zaista, što više očekivati od poezije, kao i od života, nego da balansira između svih krugova paradoksa u koje čovjek stalno ulaže a dobiva suprotno svojim nadama, iako mu oni u početku daju nešto pozitivno. Možda u tom balansiranju, na kraju svojih «Negacija», oni počnu opet lučiti mlijeko milosti, ali samo pod uvjetom da naš nastup i izričaj budu balansirani kao poezije Ante Stanića.

U Sarajevu, 13. 08. 2008.

Admiral Mahić